

Економічні науки

УДК 657.6:331.2:631.11

Кашперська Анастасія Іванівна

старший викладач кафедри бухгалтерського обліку,

аудиту та оподаткування

Харківський державний університет харчування та торгівлі

Кашперская Анастасия Ивановна

старший преподаватель кафедры бухгалтерского учёта,

аудита и налогообложения

Харьковский государственный университет питания и торговли

Kashperska Anastasiia

Senior Professor of the Department of Accounting, Audit and Taxation

Kharkiv State University of Food Technology and Trade

Струпова Аліна Геннадіївна

студентка

Харківського державного університету харчування та торгівлі

Струпова Алина Геннадьевна

студентка

Харьковского государственного университета питания и торговли

Strupova Alina

Student of the

Kharkiv State University of Food Technology and Trade

**ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ВНУТРІШНЬОГО
АУДИТУ РОЗРАХУНКІВ З ОПЛАТИ ПРАЦІ В
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ
ОРГАНИЗАЦИОННО-МЕТОДИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ
ВНУТРЕННЕГО АУДИТА РАСЧЕТОВ ПО ОПЛАТЕ ТРУДА В
СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ**

ORGANIZATIONAL AND METHODOLOGICAL ASPECTS OF INTERNAL AUDIT OF PAYMENTS FOR LABOR IN AGRICULTURAL ENTERPRISES

Анотація. В даній статті розкрита сутність та доцільність організації внутрішнього аудиту розрахунків з оплати праці в сільськогосподарських підприємствах. Узагальнено питання методичного та організаційного характеру внутрішнього аудиту в сільськогосподарських підприємствах. Виділено основні етапи аудиторської перевірки. У статті сформована та запропоновано: структуру положення про відділ внутрішнього аудиту, плану та програми аудиторської перевірки, робочі документи внутрішнього аудитора. Проаналізовано питання удосконалення системи внутрішнього аудиту в сільськогосподарських підприємствах.

Ключові слова: внутрішній аудит, організація та методика внутрішнього аудиту, внутрішній аудит розрахунків з оплати праці, сільськогосподарські підприємства.

Аннотация. В данной статье раскрыта сущность и целесообразность организации внутреннего аудита расчетов по оплате труда в сельскохозяйственных предприятиях. Обобщены вопросы методического и организационного характера внутреннего аудита в сельскохозяйственных предприятиях. Выделены основные этапы аудиторской проверки. В статье сформирована и предложена: структура положения об отделе внутреннего аудита, плана и программы аудиторской проверки, рабочие документы внутреннего аудитора. Проанализированы вопросы совершенствования системы внутреннего аудита в сельскохозяйственных предприятиях.

Ключевые слова: *внутренний аудит, организация и методика внутреннего аудита, внутренний аудит расчетов по оплате труда, сельскохозяйственные предприятия.*

Summary. *The essence and practicality of organizing internal audit of payments for labor in agricultural enterprises are revealed in this article. The issue of methodological and organizational nature of internal audit in agricultural enterprises is summarized. Main stages of financial audit are outlined. The following points are formed and suggested in the article: structure of the regulations of internal audit department, plan and program of financial audit, work documents of internal auditor. The issue of improvement of internal audit system at agricultural enterprises was analyzed.*

Key words: *internal audit, organization and methods of internal audit, internal audit of payments for labor, agricultural enterprises.*

Постановка проблеми. Сучасні умови розвитку національної економіки та активне реформування відносин власності в аграрному секторі є об'єктивною передумовою проведення аудиторських перевірок на сільськогосподарських підприємствах. Проведення аудиту сільськогосподарських підприємств відрізняється від інших характерною для сільського господарства сукупністю природних і галузевих чинників, які доцільно враховувати на всіх етапах перевірки. Тому необхідне удосконалення методики та організації аудиту сільськогосподарських підприємств через виділення об'єктів, джерел інформації, методичних прийомів, що забезпечують комплексне дослідження господарських операцій у процесі аудиторської перевірки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемні питання аудиту, а саме: теоретичні аспекти аудиту, організація та методологія аудиту, стан та перспективи розвитку аудиту в Україні – знайшли відображення у працях вітчизняних вчених-економістів: Г.М. Давидова

[3], Н.І. Дорош [4], М.Д. Корінько [9], Л.П. Кулаковської [7], О.А. Петрик [10], О.Ю. Редько [12], В.С. Рудницького [13], В.Я. Савченка [14] та ін. Водночас низка науковців вивчає окремі підходи в аудиті, враховуючи специфіку галузі. Особливості аудиту в сільськогосподарських підприємствах розглядали М.Д. Білик [1], О.Г.Пономаренко [11], та ін. Проте, незважаючи на певний досвід, накопичений до теперішнього часу в галузі аудиту, деякі питання залишаються не до кінця вирішеними. Зокрема, недостатньо досліджено окремі аспекти організації аудиту в аграрному секторі, забезпечення якості аудиторського обслуговування, використання ефективних методик практичного проведення аудиту в умовах специфічних особливостей сільськогосподарського виробництва.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження проблем організації та методики внутрішнього аудиту розрахунків з оплати праці в сільськогосподарських підприємствах та розробка шляхів його удосконалення відповідно до вимог чинного законодавства України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аудит - перевірка даних бухгалтерського обліку і показників фінансової звітності суб'єкта господарювання з метою висловлення незалежної думки аудитора про її достовірність в усіх суттєвих аспектах та відповідність вимогам законів України, П(С)БО або інших правил (внутрішніх положень суб'єктів господарювання) згідно із вимогами користувачів [3].

Аудит розрахунків з оплати праці в сільськогосподарських підприємствах відіграє важливу роль у системі як внутрішнього, так і зовнішнього контролю. Це пов'язано з тим, що облік праці і заробітної плати в сільському господарстві сезонний, трудомісткий, потребує уваги і сконцентрованості, оскільки пов'язаний з обробленням великої кількості первинної інформації, має багато однотипних операцій, здійснення яких потребує багато часу. Основне завдання аудиту оплати праці – перевірка

дотримання нормативно-правових актів при нарахуванні заробітної праці та утриманнях з неї, правильності організації бухгалтерського обліку з оплати праці.

Правильна побудова й чітке функціонування системи обліку розрахунків з оплати праці на підприємстві також багато в чому залежать від наявності налагодженого внутрішнього аудиту. Організація внутрішнього аудиту є одним з найбільш дієвих способів контролю за станом обліку розрахунків з оплати праці.

Внутрішній аудит на сьогодні – досить суперечливе явище. Адже саме внутрішній аудит дозволяє підвищити ефективність управління як фінансовою, так і господарською діяльністю підприємства, а також приймати раціональні управлінські рішення. Внутрішній аудит у загальному вигляді можна подати таким чином:

- це система контролю;
- організується в межах підприємства та за ініціативою його керівників (власників);
- регламентація дій відбувається на підставі внутрішніх документів;
- здійснюється окремо створеною службою або посадовою особою;
- організується з метою контролю за ефективністю діяльності, виявлення резервів та запобігання помилок;
- підпорядковується виключно керівництву підприємства [8, с. 148].

Процес організації внутрішнього аудиту повинен супроводжуватися необхідними інформаційними, технічними, людськими (підбір, тестування, виховання кадрів) ресурсами, розробленими організаційними регламентами. На нашу думку, під організацією внутрішнього аудиту розрахунків з оплати праці слід розуміти діяльність працівників спеціалізованого структурного підрозділу (внутрішнього аудитора) суб'єкта сільськогосподарського підприємства, спрямовану на оцінювання

ефективності, результативності, економічності та продуктивності процесів, пов'язаних із виникненням витрат.

Проводити внутрішній аудит необхідно відповідно до міжнародних стандартів аудиту (МСА), які містять такі організаційні принципи: документування, взаємодія аудиторів, планування, звітність за підсумками аудиту, поінформованість клієнта. Дотримання цих принципів дозволить організувати в сільськогосподарських підприємствах якісну аудиторську перевірку, правильно розподілити функціональні обов'язки фахівців і витрати часу на виконання запланованих робіт аудиторського процесу, скласти змістовний і неупереджений аудиторський звіт.

Перш за все, доцільно розглянути переваги та недоліки внутрішнього аудиту на підприємстві (табл. 1.) [8, с. 149]:

Таблиця 1

Переваги та недоліки внутрішнього аудиту

Питання	Коментар
1	2
Переваги внутрішнього аудиту на підприємстві	<ul style="list-style-type: none"> - виявлення резервів підприємства (у розрізі засобів та їхніх джерел); - надання рекомендацій відносно вдосконалення систем бухгалтерського, податкового та оперативного обліку; - оцінка ефективності використання ресурсів підприємства; - підвищення інвестиційної привабливості підприємства для зовнішніх інвесторів; - попередження порушень.
Недоліки внутрішнього аудиту на підприємстві	<ul style="list-style-type: none"> - зміна організаційної структури підприємства, що тягне за собою як фінансові, так і інші види витрат (організація відділу внутрішнього аудиту вимагає залучення спеціалістів, окремого місця розміщення служби та збільшення документації); - незацікавленість керівництва та власників підприємства в достовірній інформації.

Таким чином, впровадження внутрішнього аудиту має досить багато позитивних наслідків, але через недостатню кількість кваліфікованих спеціалістів за даним напрямом та значні витрати на їх оплату праці, керівники на підприємствах сільського господарства в штат своїх працівників за даною спеціальністю не наймають. Але керівникам слід розуміти, що внутрішній аудит в сільськогосподарських підприємствах повинен функціонувати незалежно. Його організація потрібна, перш за все,

не для виявлення порушень та покарання винних осіб, а для визначення слабких місць підприємств та надання рекомендацій щодо підвищення ефективності систем та процесів.

Отже, щоб уникнути даних помилок і порушень та покращити роботу підприємства, вважаємо за доцільне створення відділу внутрішнього аудиту в сільськогосподарських підприємствах (на великих підприємствах) або введення посади спеціаліста, що буде виконувати функції внутрішнього аудитора (на підприємствах невеликого розміру). Діяльність відділу аудиту повинна визначатися стандартами аудиту «Достовірність і повнота інформації», «Узгодженість з політикою, планами, законами, нормативами», «Раціональність та ефективність використання ресурсів», «Збереження активів», «Досягнення цілей операційної діяльності». Однією з передумов успішної роботи виконавців аудиту є дотримання вимог внутрішніх організаційних регламентів, розроблених на підприємстві. Роботу відділу внутрішнього аудиту на підприємстві доцільно регламентувати Положенням про відділ внутрішнього аудиту (рис. 1).

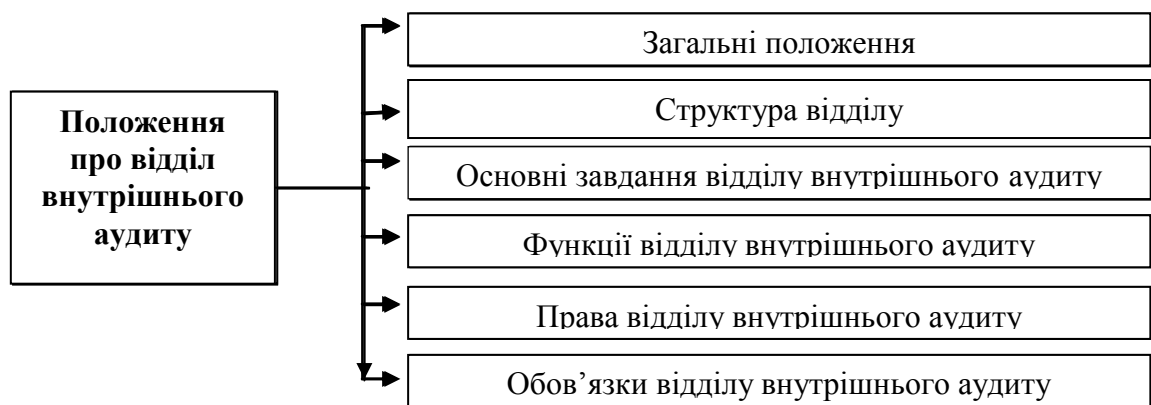

Рис. 1. Структура Положення про відділ внутрішнього аудиту на підприємстві

У Положенні повинні бути чітко сформовані обов'язки та права аудитора, поставлене завдання та визначені функції, які внутрішній аудитор (або аудиторі) повинні виконувати. Чітке дотримання вимог Положення про організацію внутрішнього аудиту сприятиме підвищенню

ефективності не лише даного відділу, а й покращенню роботи самого підприємства та, в першу чергу, відділу бухгалтерії.

Також для раціональної організації внутрішнього аудиту заробітної плати нами запропоновано загальний план внутрішнього аудиту (табл. 2). Планування охоплює стандартизовані процедури і базується на загальній концепції аудиту. У плані аудиторської перевірки сільськогосподарських підприємств доцільно врахувати наступні фактори: розмір підприємства; об'єкт перевірки є вузько направленим; використання підприємством інформаційних технологій та бухгалтерських програм («1С:Бухгалтерія сільськогосподарського підприємства 8 для України», «М.Е.Дос» і т.ін.)

Таблиця 2

Загальний план аудиту праці та заробітної плати

№ з/п	Планові види робіт	Термін, дні
1	2	3
1	Перевірка дотримання положень законодавства про працю	
2	Перевірка системи нарахувань заробітної плати	
3	Перевірка обґрунтованості пільг та утримань із заробітної плати	
4	Перевірка ведення аналітичного обліку по працюючих і зведених розрахунків по оплаті праці	
5	Перевірка розрахунків з нарахування податків і платежів у позабюджетні фонди	
6	Оформлення результатів перевірки	

План аудиту є основою для формування програми проведення внутрішнього аудиту заробітної плати. Програма аудиту – перелік аудиторських процедур, за допомогою яких здійснюється перевірка конкретних об'єктів аудиту і накопичується інформація для аудиторського висновку. Програма, зазвичай розробляється досить детально для систематизації роботи та збільшення рівня контролю (табл. 3).

Програма внутрішнього аудиту заробітної плати

№ з/п	Перелік аудиторських процедур	Документи, які перевіряються	Бюджет робочого часу, дні
1	2	3	4
1. Перевірка дотримання положень законодавства про працю			
1.1.	Правильність оформлення працівників (приймання і звільнення)	Накази, контракти, трудові договори, особові картки	
1.2.	Правильність застосування тарифних ставок при погодинній оплаті	Штатний розклад, алгоритми розрахунків, тому що розрахунки ведуться за допомогою ПК	
1.3.	Перевірка обліку робочого часу, дотримання встановленого режиму роботи	Табеля обліку розрахунків робочого часу (ф.№ П – 5), особові картки (ф.№ П - 2)	
2. Перевірка системи нарахувань заробітної плати			
2.1.	Обґрунтованість нарахувань заробітної плати	Положення з оплати праці, трудові договори, особові картки, розрахунково-платіжні відомості, облікові листи тракториста-машиніста	
2.2.	Обґрунтованість та правильність нарахування додаткових виплат	Лікарняні листи	
2.3.	Перевірка правильності нарахування зарплати водіям, трактористам і механізаторам	Розрахунково-платіжні відомості	
3. Аудит обґрунтованості застосування пільг та утримань із заробітної плати			
3.1.	Правомірність застосування відрахувань і пільг для обчислення податку на доходи фізичних осіб	Документи, надані співробітником на використання податкових соціальних пільг, відрахувань, розрахунково-платіжні відомості	
3.2.	Правильність утримань за виконавчими листами	Наявність виконавчих листів, правильність розрахунку листів в вкладному до виконавчого листа	
3.3.	Правильність утримання підзвітних сум	Авансові звіти і первинні документи до них, прибутковий та видатковий касові ордери	
3.4.	Перевірка депонованих сум по заробітній платі	Книга аналітичного обліку депонованої заробітної плати, каса	
4. Перевірка ведення аналітичного обліку по працівникам і зведених розрахунків з оплати праці			
4.1.	Перевірка ведення аналітичного обліку розрахунків по фізичних особах підприємства, за всіма видами оплат	Розрахунково-платіжні відомості, дані фонду Соціального Страхування із Сукупним річним доходом на кожного співробітника	
	Перевірка правильності	Головна книга, журнали-ордери,	

4.2.	відображення оборотів за рахунками і субрахунками Головної книги з аналогічними показниками реєстрів синтетичного обліку	оборотно-сальдові відомості, розрахунковий листок та утримання із заробітної плати	
5. Аудит розрахунків з нарахування податків і платежів у позабюджетні фонди			
5.1.	Перевірка правильності розрахунків з нарахування податків і платежів до бюджету та позабюджетні фонди	Звіт по коштах загальнообов'язкового державного соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності	
6. Оформлення результатів перевірки			
6.1.	Оформлення результатів	Попередня аудиторська перевірка та висновки по кожному етапу перевірки	

Запропонована нами програма перевірки відображає порядок проведення внутрішнього аудиту з відповідними процедурами, а також передбачає час, необхідний для їх здійснення. Використання програми дасть змогу систематизувати роботу та збільшить рівень контролю аудиту.

Під час аудиту використовуються різні методи й методичні прийоми: перерахунок, перегляд, оцінка фактичної наявності, зіставлення, оцінка. Перевіряються розрахункові та платіжні відомості, особові рахунки співробітників, а також первинні документи (табелі, наряди тощо), на основі яких здійснюються нарахування заробітної плати. Потрібно звернути увагу на правильність заповнення цих документів, відповідність їх заповнення чинним нормативно-законодавчим актам. Після тестування аудитор розробляє програму перевірки, згідно з якою здійснюється детальне вивчення операцій. Кожне сільськогосподарське підприємство в умовах ринкових відносин може застосовувати різні форми оплати праці та матеріальної винагороди, може залучати сезонних працівників. Тому аудитор визначає, яка система оплати праці застосовується на підприємстві і, відповідно, обирає шлях перевірки. Методом арифметичного контролю встановлюються помилки в підрахунках у первинних документах або у розрахункових відомостях. Звертається увага на правильність оформлення та нарахування різних виплат робітникам [2, с. 346].

Для того, щоб сформувавши конкретну методичку аудиторської перевірки з оплати праці, доцільно виділити наступні етапи (рис. 2).

Рис. 2. Етапи аудиторської перевірки розрахунків з оплати праці

Так, перший етап – підготовчий. Його метою є краще розуміння системи трудових відносин підприємства, виявлення незвичних фактів у звітності.

Отже, приступаючи до перевірки розрахунків за виплатами працівникам перш за все необхідно з’ясувати:

1. Які системи і форми оплати праці застосовуються в організації?
2. Чи існує на підприємстві внутрішнє положення про оплату праці працівників?
3. Як організований облік розрахунків за виплатами працівників?

Тому свою роботу аудитор доцільно розпочинати з тестування системи внутрішнього контролю і стану бухгалтерського обліку (табл. 4).

Таблиця 4

Приклад тесту з аудиту розрахунків з оплати праці

№ з/п	Зміст питання	Відповідь		Інформація відсутня	Примітки
		Так	Ні		
1	2	3	4	5	6
1	Чи укладений колективний договір?				
2	Чи затверджений наказом штатний розклад?				

3	Чи затверджений графік відпусток?				
4	Які нормативні документи є у розпорядженні бухгалтерії: - з оплати праці; - із загальнообов'язкового пенсійного страхування; - зі страхування від нещасного випадку на виробництві; - зі страхування на випадок безробіття.				
5	Ким ведуться накази про прийняття, звільнення, надання відпусток: - кадровою службою; - секретарем; - керівником?				
6	Чи не виконують нижчевказані обов'язки особи, що нараховують заробітну плату: - комплектування особового складу і звільнення; - ведення обліку персоналу; - функції касира?				
7	Виплата заробітної плати відбувається: - на картку банку; - виплачується в касі.				
8	Як саме здійснюються нарахування зарплати й утримання з неї: - автоматизовано; - вручну?				
9	Яка система оплати праці застосовується на підприємстві: - погодинна; - відрядна; - акордна?				
10	Доступ до комп'ютеризованого обліку заробітної плати мають тільки особи, яким необхідний доступ у межах службових обов'язків?				

Також, в рамках першого етапу аудитор встановить, як: здійснюється оформлення співробітників при їх прийманні та звільненні; який стан обліку робочого часу співробітників, особливості побудови системи оплати праці тощо; перевіряє правильність оформлення працівників (приймання на роботу та звільнення) за наказами, контрактами, трудовими угодами. Отже, на цьому етапі роботи аудитор може зробити попередній висновок про повноту і законність розрахунків з оплати праці.

Особливу увагу доцільно приділити нарахуванню заробітної плати тимчасовим (сезонним працівникам). Необхідно з'ясувати причину цих витрат й уточнити, чи не було випадків нарахування заробітної плати на основі підроблених документів або через підставлених осіб. Джерелами для даної перевірки виступають: таблиць обліку робочого часу, графік змінності, посадові інструкції, особові картки, розрахунково-платіжні відомості, накопичувальні картки виробітку і заробітної плати, книги аналітичного обліку видів оплати праці, реєстр депонованої заробітної плати, синтетичні регістри за рахунком 66, Головна книга.

На другому етапі внутрішній аудитор, зіставляє дані синтетичного та аналітичного обліку, проводить арифметичну перевірку по заробітній платі. Більшу увагу в першу чергу, він приділить зарплаті, яка нараховується за нічний час, адже як ми зазначали, що це одна із найпоширеніших помилок бухгалтерії. Окрему увагу аудитор приділяє перевірці оплати праці працівникам, які працюють за сумісництвом, при цьому аудитор зіставляє час роботи сумісника на підприємстві з часом його роботи в інших підприємства, і встановлює, чи не працював він у різних підприємствах в один і той самий час, визначає кількість відпрацьованих годин. Аналізуючи правильність платіжних операцій, аудитор перш за все звертає увагу на правильність оформлення розрахунково-платіжних відомостей (наявність підписів керівник, головного бухгалтера, відсутність дописок, необумовлених виправлень або повторення прізвища до цієї і тієї ж особи в платіжних відомостях).

Перевіряючи стан аналітичного обліку розрахунків з оплати праці, аудитор порівнює залишок, показаний у Головній книзі по рахунку 66; встановлює відповідність аналітичного та синтетичного обліку за цим рахунком; у випадку виявлення розбіжностей між аналітичним і синтетичним обліком встановлює їх причини.

Далі, перед тим, як переходити до останнього етапу роботи, аудитору доцільно провести анонімне анкетування серед працівників. Для отримання відповідей на перелік сформульованих заздалегідь питань, які мають відношення до внутрішнього аудиту заробітної плати, а також для зручності його проведення нами запропоновано Анкету внутрішнього аудиту заробітної плати (табл. 5).

Таблиця 5

Анкета внутрішнього аудиту заробітної плати

№ з/п	Зміст питання	Відповідь	
		Так	Ні
1	2	3	4
1	Чи були випадки, коли заробітна плата виплачувалась невчасно?		
2	Чи була Вам обґрунтована причина даної затримки?		
3	Чи не було нараховано додатково кошти за суміщення професій?		
4	Чи завжди бухгалтерія надає розрахунковий лист зарплата?		
5	Як часто Вас викликають працювати у світкові чи вихідні дні? Ви отримуєте: А) в 2-му розмірі заробітну плату за відпрацьований день згідно з законодавству; Б) надається інший вихідний; В) оплата за цей день здійснюється, як за звичайний робочий день (згідно посадового окладу)?		
6	За роботу в вечірній час, Вам оплачується додатковий відсоток?		
7	За роботу в нічний час, Вам оплачується додатковий відсоток?		
8	Чи відома Вам інформація про додаткову недержавну пенсію?		
9	Чи бажали б Ви, щоб з вашої заробітної плати знімався відсоток на додаткову недержавну пенсію?		
10	Чи влаштовує Вас, те що заробітна плата виплачується на банківську картку?		

Таким чином, анкета є отриманням необхідної інформації в частині загальних питань в організації заробітної плати на підприємстві, а також в розрізі окремих процесів господарської діяльності для викриття недоліків в нарахуванні зарплати працівникам. У представленій вище анкеті наведено оптимальну кількість запитань для оцінки обліку та методики нарахування заробітної плати на підприємстві.

Заключний етап передбачає складання звіту про проведену аудиторську перевірку. На цьому етапі, внутрішній аудитор аналізує

робочу документацію складену на попередніх етапах перевірки. Виявлені на попередніх етапах роботи порушення, аудитор відображає в робочих документах аудитора.

Після завершення аудиторської перевірки внутрішній аудитор надає керівнику акт, де будуть вказані порушення та рекомендації для покращення роботи. Та важливим є те, що, щоб був не просто наданий звіт про зроблену роботу, а, щоб керівник відреагував на порушення та зауваження аудитора та сприяв на реалізації розроблених заходів.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Таким чином, внутрішній аудит розрахунків з оплати праці дозволяє переконатися у тому, що фонд оплати праці і трудовий потенціал підприємства використовується повністю і ефективно, а організація та умови праці відповідають вимогам законодавства. Запропоновані заходи та послідовність перевірки внутрішніх розрахунків з персоналом з оплати праці дадуть змогу раціонально використовувати і розподіляти робочий час аудитора, а також знизити ризик невиявлення помилок і підвищити ефективність обробки облікової інформації та внести рекомендації стосовно підвищення ефективності систем управління оплатою праці. Також, внутрішнім аудиторам доцільно використовувати сучасні інформаційних технології та аудиторські програми в процесі своєї діяльності, що дозволить якісно виконувати роботу, враховуючи специфіку діяльності сільськогосподарських підприємств, що дасть можливість підвищити оперативність, контроль та якість проведення перевірки загалом.

Література

1. Білик М.Д. Організація і методика аудиту сільськогосподарських підприємств : підручник / М.Д. Білик. – К. : Вид-во КНЕУ, 2003. – 628 с.

2. Виноградова М.О. Аудит: навчальний посібник / М.О.Виноградова. – К.: ЦУЛ, 2014. – 500 с.
3. Давидов Г.М. Аудит: [підручник] / Г.М. Давидов. - К.: Знання, 2004. – 511 с.
4. Дорош Н. І. Внутрішній контроль та аудит в управлінні ризиками на підприємстві / Н.І. Дорош // Вісник Львівської комерційної академії. Серія : Економічна. – 2014. – Вип. 44. – С. 148-152.
5. Закон України «Про аудиторську діяльність» від 01.05.2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3125-12>.
6. Каменська Т. О. Внутрішній контроль і аудит в управлінні: практ. посіб. / Т. О. Каменська, О. Ю. Редько ; Наук. шк. аудиту, Нац. Центр Обліку та Аудиту. – К.: ДП «Інформ.-аналіт. агентство», 2015. – 375 с.
7. Кулаковська Л.П., Піча Ю.В. Організація і методика аудиту: Навчальний посіб. - 2-е вид. – К.Каравела, 2005. – 560 с.
8. Маліков В.В. Внутрішній аудит: аналіз проблематики та організація на підприємстві / Проблеми економіки. Випуск 2. - 2015.- 148 с.
9. Пантелеєв В.П., Корінько М.Д. Внутрішній аудит: навч. посіб.; за ред. В. О. Шевчука. – К.: Державна академія статистики обліку та аудиту Державного комітету статистики України, 2006. – 247 с.
- 10.Петрик О.А. Аудит: методологія і організація : монографія / О.А. Петрик. – К. : КНЕУ, 2003. – 260 с.
- 11.Пономаренко О.Г. Аудиторська діяльність в аграрному секторі АПК : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук / О.Г. Пономаренко. – К., 2007. – 20 с.
- 12.Редько О.Ю. Сучасний аудит. Підручник / Редько О.Ю., Пилипенко І.І., Корінько М.Д., Каменська Т.О., Проскуріна Н.М. – К.: ДП «Інформаційно-аналітичне агентство», 2015. – 643 с.

13. Рудницький В.С. Внутрішній аудит: методологія, організація : монографія / В.С. Рудницький. – Тернопіль : «Економічна думка», 2000. – 106 с.
14. Савченко В.Я. Аудит: навч. посіб. / В.Я. Савченко. – 2-е узд. – К.: КНЕУ, 2006. – 328 с.
15. Янчева Л.М. Аудит в умовах застосування інформаційно-комунікаційних технологій : монографія / Л.М. Янчева, А.С. Крутова, Т.О. Тарасова, Т.В. Бочуля. – Х. : ХДУХТ, 2011. – 293 с.

References

1. Bily`k M.D. Organizaciya i metody`ka audy`tu sil`s`kogospodars`ky`x pidpry`yemstv : pidruchny`k / M.D. Bily`k. – K. : Vy`d-vo KNEU, 2003. – 628 s.
2. Vy`nogradova M.O. Audy`t: navchal`ny`j posibny`k / M.O.Vy`nogradova. – K.: CzUL, 2014. – 500 s.
3. Davy`dov G.M. Audy`t: [pidruchny`k] / G.M. Davy`dov. - K.: Znannya, 2004. - 511s.
4. Dorosh N. I. Vnutrishnij kontrol` ta audy`t v upravlinni ry`zy`kamy` na pidpry`yemstvi / N.I. Dorosh // Visny`k L`vivs`koyi komercijnoyi akademiyi. Seriya : Ekonomichna. – 2014. – Vy`p. 44. – S. 148-152.
5. Zakon Ukrainy` «Pro audy`tors`ku diyal`nist`» vid 01.05.2016 [Elektronny`j resurs]. – Rezhy`m dostupu: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3125-12>.
6. Kamens`ka T.O. Vnutrishnij kontrol` i audy`t v upravlinni: prakt. posib. / T.O. Kamens`ka, O.Yu. Red`ko ; Nauk. shk. audy`tu, Nacz. Centr Obliku ta Audy`tu. – K.: DP «Inform.-analit. agentstvo», 2015. – 375 s.
7. Kulakovs`ka L.P., Picha Yu.V. Organizaciya i metody`ka audy`tu: Navchal`ny`j posib. - 2-e vy`d. – K.Karavela, 2005. – 560 s.
8. Malikov V.V. Vnutrishnij audy`t: analiz problematy`ky` ta organizaciya na pidpry`yemstvi // Problemy` ekonomiky`. Vy`pusk 2. - 2015.- 148 s.

9. Panteleyev V.P., Korin`ko M.D. Vnutrishnij audy`t: navch. posib.; za red. V. O. Shevchuka. – K.: Derzhavna akademiya staty`sty`ky` obliku ta audy`tu Derzhavnogo komitetu staty`sty`ky` Ukrayiny`, 2006. – 247 s.
10. Petry`k O.A. Audy`t: metodologiya i organizaciya : monografiya / O.A. Petry`k. – K. : KNEU, 2003. – 260 s.
11. Ponomarenko O.G. Audy`tors`ka diyal`nist` v agrarnomu sektori APK : avtoref. dy`s. na zdobuttya nauk. stupenya kand. ekon. nauk / O.G. Ponomarenko. – K., 2007. – 20 s.
12. Red`ko O.Yu. Suchasny`j audy`t. Pidruchny`k / Red`ko O.Yu., Py`ly`penko I.I., Korin`ko M.D., Kamens`ka T.O., Proskurina N.M. – K.: DP «Informacijno-anality`chne agentstvo», 2015. – 643 s.
13. Rudny`cz`ky`j V.S. Vnutrishnij audy`t: metodologiya, organizaciya : monografiya / V. S. Rudny`cz`ky`j. – Ternopil` : «Ekonomichna dumka», 2000. – 106 s.
14. Savchenko V.Ya. Audy`t: navch. posib. / V.Ya. Savchenko. – 2-e uzd. – K.: KNEU, 2006. – 328 s.
15. Yancheva L.M. Audy`t v umovax zastosuvannya informacijno-komunikacijny`x tehnologij : monografiya / L.M. Yancheva, A.S. Krutova, T.O. Tarasova, T.V. Bochulya. – X. : XDUXT, 2011. – 293 s.